

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KAVRAMSAL METAFORLARIN YERİ*

Mesout KALIN SALI** / Melek KALIN SALI***

Geliş/Received: 09.10.2025 | Kabul/Accepted: 13.11.2025 | Yayınlanma/Published: 31.12.2025

Özet: Bu çalışmanın amacı, dilde yoğun bir şekilde yer alan kavramsal metaforların yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki durumunu belirlemektir. Bu kapsamda öncelikle yabancı dil olarak Türkçe B1 Ders Kitabı ele alınarak okuma bölümlerindeki metinler öncelikle betimsel analize tabi tutulup tüm metaforik ifadeler tespit edilmiştir. Ardından ulaşılan metaforik ifadelerin içerik analizi tekniğiyle bağlandığı kavramsal metaforlar oluşturulmuş ve bunların frekans / yüzdelik oranlarıyla eşleşmenin iki ana unsuru olan kaynak alan ve hedef alanları oluşturan kavramlar ortaya konmuştur. Aynı şekilde bu kavramların da frekans ve yüzdelik oranlarına bakılarak bulgular literatürde konu ile ilgili yapılmış diğer çalışmaların bulgularıyla değerlendirilmiştir. Sonuç olarak kavramsal metafor kuramının da iddia ettiği üzere incelenen 18 metinde toplam 273 metaforik ifade tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra tespit edilen bu metaforların kaynak alanlarına bakıldığında frekansı en yüksek “nesne” ve “varlık” kodlarının olduğu ve kaynak alanlara yönelik oluşan birçok hedef alan olduğu sonucuna varılarak bunların oranları saptanmıştır. Ayrıca bu hedef alan kodlarında “zaman” ve “duygu” kavramlarının frekans ve yüzdelik değeri en yüksek alanların başında geldiği görülmüştür. Tüm bunlardan hareketle kavramsal metafor için belli bir sistematik yapıya dayalı biçimde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ve ders materyallerine uyarlanmış bir öğretim süreci yürütülmesi önem arz etmekte ve önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ders kitapları, hedef alan, kavramsal metafor, kaynak alan, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

THE ROLE OF CONCEPTUAL METAPHORS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract: The aim of this study is to determine the status of conceptual metaphors, which are extensively embedded in language, in the teaching of Turkish as a foreign language. Within this scope, the Turkish as a Foreign Language B1 Textbook was first examined, and the texts in the reading sections were subjected to descriptive analysis in order to identify all metaphorical expressions. Subsequently, the identified metaphorical expressions were categorized into conceptual metaphors through the content analysis technique, and the concepts constituting the two main components of metaphorical mapping—source domains and target domains—were revealed along with their frequency and percentage distributions. Similarly, the frequency and percentage values of these concepts were analyzed, and the findings were evaluated in comparison with those of previous studies in the literature. As a result, consistent with the claims of conceptual metaphor theory, a total of 273 metaphorical expressions were identified across 18 texts examined. Furthermore, the analysis of source domains indicated that the codes “object” and “entity” had the highest frequency, with numerous target domains emerging from these source domains, whose proportions were also calculated. In addition, it was found that among the target domain codes, the concepts of “time” and “emotion” ranked highest in terms of frequency and percentage values. Based on these findings, it is emphasized and recommended that a teaching process systematically adapted to conceptual metaphor theory should be integrated into the teaching of Turkish as a foreign language and into instructional materials.

* Bu çalışma 2-4 Mayıs 2025 tarihlerinde Çanakkale’de gerçekleştirilen “10. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi”nde sözlü olarak sunulan bildiriden hareketle hazırlanmıştır.

** Öğr. Gör. Dr.; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi; mesut.salih@gmail.com 0000-0003-4776-2494

*** Dr. Öğr. Üyesi; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi; melekku@comu.edu.tr 0000-0003-2276-8697

Keywords: Conceptual metaphor, source domain, target domain, teaching Turkish as a foreign language, textbooks.

Giriş

Bilişsel anlam bilim paradigmasını ortaya koyan “Metaphors We Live By (Lakoff & Johnson, 1980)” adlı eserin ardından gündelik dildeki figüratif (metaforik) dil kullanımlarının yaygınlığı oldukça kabul görmeye başlamıştır. Çünkü ilgili eserin ortaya attığı kuram, metaforu, kavramsal bir yapıda ele almakta ve bilişsel dil bilim çerçevesinde bir kavramsal alanın başka bir kavramsal alanla anlaşılmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla kavramsal metafor, bir alanın (hedef alan) diğer alan (kaynak alan) açısından anlaşıldığı iki kavramsal alanı içermektedir (Kövecses, 2002, s. 4).

Bir dilin etkili bir biçimde kazandırılması için hedef dilin dinleme, okuma (anlama) ve konuşma, yazma (anlatma) olmak üzere dört becerisine odaklanıldığı görülmektedir (Yıldız, 2021, s. 261). Öğretim sürecinde bu dört beceriye ek olarak ilgili dilin kurallarını ve mekanizmasını öğretmek adına dil bilgisi öğretimine de başvurulmaktadır (Öztürk, 2021, s. 79). Bu süreç en temelde gerek öğretici gerekse öğrenici için temel bir öğrenme materyali olarak kabul edilen ders kitapları kullanılarak gerçekleşmekte olup bu kitaplar genellikle dört dil becerisi ile dil bilgisi öğretiminin planlı bir şekilde yer almasıyla oluşmaktadır (Al Viyani vd., 2023, s. 873). Bunun yanı sıra ders kitapları, öğrencilerin aldığı dil girdisinin önemli bir kısmının kaynağı olmasının yanı sıra sınıfta dil pratiğini yapmaya da imkân sunan bir temele sahiptir (Brown, 2000, s. 136-137). Dolayısıyla öğretim için belirlenecek öğretim materyalinin öğrencilerin öğrenme düzeyini etkileyebilecek en temel değişkenlerden biri olduğu söylenebilir (Çakır, 2015, s. 71).

Ders materyallerinde yer alan ve dil öğretiminde önemli rol oynayan öğelerden biri de sözcük öğretimi olarak görülmektedir. Bunun nedeni ise dil öğretiminde sözcüklerin temel dil becerileriyle dil bilgisinin her yerinde varlık göstermesi olarak ifade edilebilir (Tüfekçioğlu, 2016, s. 268). Yabancı dil öğretimi açısından sözcük öğretimi değerlendirildiğinde genel olarak hedef dilde en sık kullanılan sözcük ve sözcük gruplarının öğretilmesine karşılık geldiği söylenebilir. (Göçen ve Okur, 2016, s. 449). Ancak söz varlığı kapsamında kalıplaşmış ve kalıp sözler, terimler, deyimler, atasözleri, mecazlar ve yan anlamlar da sözcükler gibi bu bütünün parçalarını oluşturmaktadır (Aksan, 1978, s. 7; Karadüz, 2009, s. 638). Özellikle yabancı dil olarak sözcük öğretimi kapsamında bu şekildeki eş dizimli sözcüklerin öğretimi, zorluk derecesi yüksek konular arasında yer alır (Altıkulaçoğlu, 2010, s. 39). Bunlardan deyim ve atasözleri gibi yapısal kuralları olan bir çerçeve ile bir külliyata sahip eşdizimli sözcüklerin öğretiminin ders kitaplarında yer aldığı ancak metafor gibi böyle yapısal bir çerçeve ve bir külliyat oluşturulmadığı buna dayalı olarak da öğretimde metaforların ihmal edildiği söylenebilir (Philip, 2017, s. 223). Bu sorun en açık şekilde dil öğretim materyallerinde görülebilmekte olup yabancı dil öğretiminde metafor öğretiminin durumuna yönelik yapılan çalışmalar, metaforun ders kitaplarında sıklıkla yer aldığını ancak öğretim etkinliklerinde göz ardı edildiğini vurgulamaktadır (Kalin Sali, 2023, s. 317; Yıldırım, 2010, s. 270).

Metafor öğretimi sorununun temelinde hazırlanan dil öğretim materyallerinin bir kılavuzu niteliğindeki “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme” (D-AOBM) adlı başvuru metninin yer aldığı söylenebilir. Çünkü D-AOBM incelendiğinde bu metnin yabancı bir dilde metafor öğretimine yönelik “Metin dilinin daha incelikli ayrımlarını, retorik etkileri ve dilin üslup biçimsel kullanımını (ör. metafor, olağan dışı söz dizimi, muğlaklık) anlam ve yan anlamları yorumlayıp açığa çıkararak fark edebilir.” şeklinde bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021, s. 112). Dolayısıyla bu durumun ilgili metinde “metafor”un “klasik yaklaşıma” göre bir “söz sanatı” olarak değerlendirildiği ve buna yönelik bir yönlendirme neticesinde de ders kitaplarında metafora verilmesi gereken önemin azaldığı ifade edilebilir. Benzer bir şekilde Kalin Sali de çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metaforların öğretiminin “klasik metafor yaklaşımına” dayalı şekilde gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmıştır (2023, s. 4). Ancak bu yaklaşım metaforu sadece dile süs ve güç katan retorik bir parçası olarak ele alır ve metaforun öğretimdeki önemini sınırlar (Richards, 1965, s. 90). Oysa “çağdaş yaklaşıma” göre metaforlar, düşünce sisteminin merkezinde yer alarak hem konuşma dili hem de günlük hayatta birçok kişi tarafından sürekli olarak da kullanılır. Lakoff ve Johnson bu görüşü ortaya atarak geliştirmiş ve metaforun yapısını sistematik biçimde açıklayarak metaforun temelde bir tür şeyi başka bir tür şeye göre anlamak, deneyimlemek olduğunu vurgulamıştır (Lakoff & Johnson, 1980, s. 27). Buna göre kavramsal metafor, kaynak alan (source domain) ve hedef alan (target domain) olmak üzere iki alandan oluşmakta olup burada daha somut anlam içeren kaynak alanla daha az somut olan hedef alanı açıklanması / anlatılması amaçlanmaktadır (Kövecses, 2002, s. 4). Burada gerçekleşen somuttan soyuta (daha az soyuta) yönelik aktarım, tamamen çevremizi bedenimiz aracılığıyla algılamamızdan ve kurulan zihin-dil ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla metaforun oluşmasına kaynaklık eden bedenin, kavramsal metaforları anlamamıza yönelik sunduğu ipuçları ilgili kavramı anlamamızdaki önemi büyüktür (Gökçe, 2020, s. 17). Lakoff ve Johnson (1999) da bedensel projeksiyonların bedenin kavramsal yapıyı şekillendirme biçimi için açık örnekler barındırdığını, “önünde” ve “arkasında” gibi terimlerde merkezi anlamın bedene dayandığını ifade eder. Dolayısıyla insan; kavramları zihin, beyin ve bedenden bağımsız, gerçekliğini nesnel şekilde karakterize etmekte olup dünyanın bu benzersiz ve sabit kategori yapısı ile hepimizin doğru bir şekilde akıl yürütmemizi sağlamaktadır. Çünkü insanın evrensel erken deneyimi, evrensel kavram eşleşmesine yol açmış, bunlar da daha sonra evrensel (yaygın) geleneksel kavramsal metaforlara dönüşmüştür. Bununla birlikte bazen metaforların dünya toplumları arasında farklılık göstermesi ise kültür ve bağlamdan oluşan farklılıklar ile açıklanabilir (Lakoff, 1987, s. 37). İnsanlar, bir kaya gibi ön ve arkası olmayan nesnelere bir yönelim atfetmekte ve bu durum kültürlerin algısına göre değişmektedir. Örneğin bir insan ile bir kaya arasında olan top, Hausalar’ın bakış açısı neticesinde top kayanın arkasında olarak kabul görmektedir (Lakoff & Johnson, 1980, s. 161).

Bu çalışmanın dayandığı çağdaş metafor kuramının (kavramsal metafor kuramı) iddiaları ile metaforu bir söz sanatı, dilin bir süsü olarak kabul eden klasik yaklaşımın bakış açısına yönelik farklar aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı bir şekilde yer almaktadır:

Tablo 1
Klasik Metafor Yaklaşımı ile Çağdaş Metafor Yaklaşımının Farkına Dair Karşılaştırma

Klasik Metafor Yaklaşımı	Çağdaş Metafor Yaklaşımı
Metafor, bir mecazdır ve adlandırmayı ilgilendiren bir söylem figürüdür.	Metafor sözcüklerin değil, kavramların bir özelliğidir.
Metafor, kelimenin literal anlamından sapmak yoluyla bir adın anlam kapsamını temsil eder.	Metafor sadece sanatsal veya estetik kaygılar için değil, belirli kavramları daha iyi anlatmak için de işlev görmektedir.
Metafordaki sapmanın nedeni benzerliktir. Benzerliğin fonksiyonu, bir kelimenin aynı yerde kullanılabilecek literal anlamın yerine figüratif anlamını kullanmaktır.	Metafor genel olarak benzerliğe dayanmamaktadır.
Literal anlamın yerine konulan figüratif anlam, herhangi bir semantik yenilik barındırmaz. Bir metaforu tercüme edebiliriz, yani figüratif sözcüğün yerine literal anlamı verebiliriz.	Metafor, tüm insanlar tarafından gündelik hayatlarında büyük bir zihin faaliyeti gerektirmeden kullanılabilir. Dolayısıyla metafor kullanmak için özel bir yeteneğe sahip olmaya gerek görülmemektedir.
Figüratif anlamda semantik bir yenilik olmadığından metafor gerçeklik hakkında herhangi bir yeni bilgi vermez. Bu nedenle metafor, söylemin duygusal fonksiyonlarından biri sayılmaktadır.	Metafor dilin bir süsü veya gereksiz bir dekoru değil, insan düşüncesi ve akıl yürütmenin bir parçasıdır.

(Lakoff, & Johnson 2015'ten akt. Kalin Sali, 2023, s. 29-30; Ricoeur, 1976)

Çağdaş metafor yaklaşımına göre yapısal metaforların bilişsel işlevi, kişilerin “kaynak alan”dan hareketle “hedef alan”ın anlaşılmasını sağlamak olup kaynak ve hedef alan arasında bir kavram eşleştirmesi (mapping) gerçekleşmektedir (Kövecses, 2002, s. 37). Bu şekilde daha soyut yapıdaki hedef alana atıfta bulunulabilmesini, ölçülebilmesini ve anlaşılabilmesini mümkün kılar. Bu duruma örnek olarak Lakoff ve Johnson’un çalışmasında yer alan ve Türkçe karşılığı da olan “Vakit nakittir.” kavramsal metaforunu ele almak yerinde olacaktır. Buna göre “Zamanımı boşa harcıyorsun.”, “Bu alet size zaman kazandıracak.”. “Sana ayıracak vaktim yok.”, “Bu günlerde vaktinizi nasıl geçiriyorsunuz?” (1980, s. 8) şeklindeki metaforik ifadelerin kaynak alanı “nakit” yani “para”dır. Çünkü para gerçek anlamda harcanabilir, kazanılabilir veya ayrılabilir olup burada zaman kavramının para olarak kabulü ile bir eşleşme süreci gerçekleşmekte ve artık soyut bir kavram olan “zaman” (vakit) hakkında konuşulabilmeye imkân olmaktadır. Kavramsal metafor kuramının en temel iddiası ise bu metaforik yapının insandaki gündelik kavram sisteminin doğası gereği tamamında yer aldığıdır (Lakoff & Johnson, 1980, s. 3). Lee ve Arıca Akkök’ün (2023, s. 100) bu durumu destekler nitelikte, Türkçe boyut sıfatlarının (büyük, küçük, yüksek ve alçak) nitelediği adlarla ilgili yaptıkları bir çalışmada soyut kavramların somut kavramlardan daha fazla yer tuttuğu tespit edilmiştir. İlgili çalışmada bu sıfatlar, niteledikleri adlara göre aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2
Türkçede Büyük, Küçük, Yüksek ve Alçak Sıfatlarının Nitelediği Adlar

Sıfat	Nitelenen adlar
büyük	ilgi, ölçü, önem, hata, takım, destek, yatırım, bölüm, zarar, tepki, başarı, tehlike, kayıp, beğeni, sorun, ülke, kent, kısım, ikramiye, pay, sıkıntı, şans, şirket, hedef...
küçük	kız, çocuk, işletme, yaş, ölçek, kardeş, parça, oda, ev, oğul, grup, çap, pencere, şey, bölüm, değer, ayrıntı, burjuva, dükkân, köy, masa, prens, yer, birim...
yüksek	oran, ses, düzey, sıcaklık, lisans, değer, okul, enflasyon, öğretim, mahkeme, hız, faiz, fiyat,

	öğrenim, yer, kalite, tansiyon, ücret, gelir, seviye, basınç, doz, derece, puan, dağ, maliyet, performans, teknoloji, risk...
alçak	ses, gönül, gönüllülük, basınç, duvar, adam, yer, herif, yörünge, tavan uçuş, kabartma, kapı, sıcaklık, gerilim, kahraman, masa, yapı, bitki, tepe, bölge, boy, tabure, pencere, dal, ton, sehpa, bulut, düşü, topuk...

(Lee ve Arıca Akkök, 2023, s. 100)

Tablo 2’de yer alan bilgiler kapsamında büyük, küçük, yüksek ve alçak sıfatlarının literal (temel) anlamları dışında birçok figüratif (metaforik) anlamda bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecine sıfatların bu temel olmayan anlamlarına da yer verilmesi durumunun ortaya çıktığı söylenebilir.

1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılan metaforik ifadeleri ve oluşturdukları kavramsal metaforu analiz ederek tespitler doğrultusunda kavramsal metaforun durumunu belirlemektir. Böylece bilişsel dil bilime dayanan kavramsal metafor kuramının nispeten soyut olan kavramları daha somut kavramlar aracılığıyla algıladığımız iddiasının, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamındaki yerine ışık tutulacağı düşünülmektedir. Ayrıca kavramsal metaforların öğretime sistematik bir şekilde uyarlanması ile o dilin ait olduğu toplum ve kültür temelinde bir dil-kültür ilişkisini destekleyerek yabancı dil öğretime çeşitli kolaylıklar sunabilir. Bu amaca ulaşmak içinse “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kavramsal metaforların durumu nedir?” problem cümlesini cevaplamak üzere aşağıdaki alt problem cümlelerine cevap aranacaktır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılan metaforik ifadelerin durumu nedir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılan metaforik ifadelerin oluşturdukları kavramsal metaforlar nelerdir?

Mevcut çalışma kapsamında belirlenmiş olan alt problem cümlelerine yönelik ulaşılabilecek bulgular ise araştırmanın “bulgular” bölümünde tablolar hâlinde sunulacak şekilde açıklanmaya çalışılacaktır.

2. Yöntem

Bu çalışmada araştırma yöntemlerinden nitel araştırma benimsenmiş olup nitel araştırma, bir durumun belge analizi gibi çeşitli nitel veri toplama araçlarıyla ortaya konmasına yönelik bir süreci ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39). Mevcut çalışmada araştırmanın amacına yönelik doküman analizine başvurulmuştur. Doküman analizi, verilerin elde edilmesi adına belgelerin incelenmesi anlamına gelir (Karasar, 2014, s. 183). Bununla birlikte betimsel analizle elde edilmiş veriler, içerik analizine tabi tutularak kavramsal metaforlar kodlama sistemine yönelik tespit edilmiştir. Bu iki analizde betimsel analiz ile veriler daha yüzeysel ele alınır, içerik analizi ise elde edilen bu verilerin daha derin olarak incelenerek önceden açık olmayan temaların, boyutların ortaya konmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 223). Bu şekilde betimlenen ve analiz edilen veriler yorumlanarak sunulmuştur. Dolayısıyla nitel araştırma yöntemine dayalı mevcut çalışmada verilerin analizi kısmı da nitel analiz yöntemiyle incelenmiş olup nitel analiz, verileri bulgulara çevirme aşamasında “betimleme”,

“analiz” ve “yorumlama” olmak üzere üç basamaktan oluşmaktadır. (Patton, 2018, s. 432; Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 222). Bununla birlikte betimsel analiz sürecinde metaforik ifadelerin tespitinin belli bir prosedüre dayandırılması önemli görülmüş ve bu kapsamda metaforların belirlenmesinde kullanılan Metafor Tespit Prosedürü (MIPVU) kullanılmıştır (Steen vd., 2010).

2.1. Veri Kaynağı

Bu çalışma, nitel bir araştırmadır ve çalışmanın veri kaynağı olarak, detaylı incelemeye olanak sağladığı düşünülen amaçlı örneklem kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 107). Buna göre çalışmanın veri kaynağı, Yeni İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı B1 (Bölükbaş vd., 2023) olarak belirlenmiş olup araştırma, ilgili ders kitabının tüm okuma bölümlerindeki metinler ile sınırlı tutulmuştur.

2.2. Çalışmanın Güvenirliği

Nitel araştırmalarda çalışmanın güvenirliliği, genellikle bilimsel olarak tekrarlanabilirliğini vurgulamakta (Pelto & Pelto, 1978, s. 33) olup bu tekrarlanabilirlik ilkesine dayalı olarak ilgili çalışmanın veri kaynağını oluşturan okuma metinleri, her iki araştırmacı tarafından MIPVU (metafor tespit prosedürü) maddeleri gözetilerek ayrı ayrı analiz edilmiş ve sonrasında karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda aynı veya tutarlı ifadeler kavramsal metafor olarak kabul edilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Böylelikle farklı uzmanların ayrı ayrı analiziyle elde edilen aynı veriler tutarlı kabul edilerek çalışmanın güvenirliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde veri kaynağının analizi sonucunda elde edilen kavramsal metaforlar ile bunları oluşturan metaforik ifadeler yer almaktadır. Buna göre ünitelerdeki tüm okuma bölümü metinleri incelenmiş olup MIPVU’ya dayalı gerçekleştirilen betimsel analiz neticesinde metaforik ifadeler elde edilmiş, sonrasında içerik analizi ile kavramsal metaforlara ulaşılmıştır. Bu kapsamda ortaya çıkarılan bulgular ise aşağıdaki tabloda frekans ve yüzdelik oranlarıyla birlikte sunulmuştur:

Tablo 3

Kavramsal Metaforların ve Metaforik İfadelerin Oranlarına Yönelik Bulgular

Kavramsal Metaforlar	Metaforik İfade Örnekleri	f	%
Aile (Ayrılabilen Bütün) Bir Nesnedir	...aileyi...iki bölüme ayırmaktadır. (6/B)	118	43,21
Aile Bir (Aynadır) Nesnedir	Aile...yansıtır. (6/B)		
Aile Bir Nesnedir	...çekirdek aile tipini görmekteyiz. (6/B)		
Alışkanlık Bir Nesnedir	Alışkanlıklarımızı...değiştirmemiz lazım. (3/B)		
Başarı Bir Nesnedir	...ilginç bir başarı hikâyesi var. (2/B)		
Beceri (Destek Sağlayan) Bir Nesnedir	...becerinize güveniyorsanız... (2/A)		
Beceri Bir (Anahtardır) Nesnedir	Sağlığın Anahtarı (3/A)		
Beceri Bir Nesnedir	...işinin püf noktalarını kimse ile paylaşmaz. (2/A)		
Bilgi Bir Nesnedir	...deneyim ve bilgi vermiş. (2/B)		
Bilim (Atıl) Bir Nesnedir	Genetik bilimine ihtiyacımız yok. (3/B)		
Çare Bir Nesnedir	...bir çare mi arıyorsunuz? (3/C)		
Çocukluk Bir Nesnedir	Çocukluğunuz nasıldı? (2/B)		
Davranış Bir Nesnedir	...davranışları birbiriyle uyumludur. (4/A)		
Değer (Kirlenebilen) Bir Nesnedir	...insanlık değerlerini kirliliyor. (6/C)		

Değer Bir Nesnedir	...değerini kaybetmiştir. (3/C)
Deneyim Bir Nesnedir	...deneyim vermiş. (2/B)
Destek Bir Nesnedir	...babanızın desteğiyle kurmuşsunuz. (2/B)
Dil Bir Nesnedir	Türkçe ile...yazabiliyorum. (1/C)
Durum Bir Nesnedir	...bir durum vardı. (1/C)
Duygu (Hissedilen) Bir Nesnedir	...huzur...verir... (3/C)
Duygu (Sıcak) Bir Nesnedir	...sıcaklık hissi verir. (3/C)
Duygu (Tükenebilir) Bir Nesnedir	...duygularımı yitiriyor. (6/C)
Duygu Bir Nesnedir	Şefkat ve sempati duygularını artırır. (3/C)
Duygu (Geride Kalabilen) Bir Nesnedir	...bir duygu olarak geçmişte kalıyor. (6/C)
Emek (Değeri Olan) Bir Nesnedir	...değerini kaybetmiştir. (3/C)
Etki Bir Nesnedir	Kristallerin şifalı etkilerini... (3/C)
Fırsat Bir Nesnedir	...bu fırsatı değerlendirdim. (2/B)
Fikir (Sunulabilen) Bir Nesnedir	Kendi fikrinizi...sunarsanız. (5/C)
Güç Bir Nesnedir	...bilmek size güç kazandıracaktır. (4/C)
Hastalık Bir Nesnedir	...hastalıklarını azaltıyorlar. (3/B)
Hata Bir Nesnedir	Geçmişteki hatalarınızı düzeltebilirsiniz. (4/C)
Hayal Bir Nesnedir	...hayal kuruyorum. (5/A)
Hayat (Bilinebilecek) Bir Nesnedir	...hayat hakkında hiçbir şey bilmiyordu. (2/B)
Hayat Bir Nesnedir	Ne yaşadysak o artık bitti. (5/B)
Hedef Bir Nesnedir	...hedeflerimizi ve planlarımızı değiştiririz. (5/B)
Hikâye Bir Nesnedir	...hikâyem de ilginçtir. (2/B)
İletişim (Sıcak / Soğuk) Bir Nesnedir	...soğuk bir şekilde selamlaşıyoruz. (6/C)
İletişim Bir Nesnedir	...ilginç sözler... (6/A)
İlişki (Tükenebilir) Bir Nesnedir	...dostluk, komşuluk...azalıyor. (6/C)
İş Bir Nesnedir	...çok işimiz var. (1/B)
Karar Bir Nesnedir	...böylece daha kolay karar verebilirsiniz. (1/A)
Kelime Bir Nesnedir	Nihayet o kelimeyi buldum! (1/C)
Kişilik (Özellikleri) Bir Nesnedir	...farklı özelliklerini...analiz edebilir. (4/A)
Kural (Değerli) Bir Nesnedir	...dört altın kuralını deneyelim diyorum. (5/B)
Meslek Bir Nesnedir	Meslek seçimi... (2/C)
Plan Bir Nesnedir	...hedeflerimizi ve planlarımızı değiştiririz. (5/B)
Puan Bir Nesnedir	...düşük puanlar almışlar. (4/A)
Sağlık (Kilitli) Bir Nesnedir	Sağlığın Anahtarı (3/A)
Söz Bir Nesnedir	...ilginç sözler... (6/A)
Şans Bir Nesnedir	İyi şans getirir. (3/C)
Şikâyet Bir Nesnedir	...en büyük şikâyet... (6/C)
Vakit Bir Nesnedir	...vakti yok. (6/C)
Yaşantı (Tükenebilir) Bir Nesnedir	Ne yaşadysak o artık bitti. (5/B)
Yaşantı Bir Nesnedir	...onu (yaşantıyı) değiştirmemize imkân yok. (5/B)
Zaman (Değersiz) Bir Nesnedir	Anahtar kelimelerimiz...zaman... (5/B)
Zaman (Gizemli) Bir Nesnedir	Uzun yaşamın sırrı... (3/B)
Zaman (Ölçülebilir) Bir Nesnedir	...yaşam süresi 47 yıldı. (3/B)
Zaman Bir (Anahtardır) Nesnedir	Anahtar kelimelerimiz...zaman... (5/B)
Zaman Bir Nesnedir	...vakti yok. (6/C)
Zihin Bir Nesnedir	Kafamızdaki düşünceler... (5/B)
Aile (Kutsal) Bir Varlıktır	Türk toplumunda aile, kutsal bir kurumdur. (6/B)
Aile Bir Varlıktır	...ailesine bağlı... (6/B)
Anı (Değerlendirilen) Bir Varlıktır	...kötü anıdan... (4/C)
Bilgi Bir Varlıktır	...diller üzerine bir araştırma yaptı. (4/B)
Bilim (Canlı) Bir Varlıktır	...moleküler tıp dalı büyük bir hızla ilerliyor. (3/A)
Dil Bir Varlıktır	Türkçe Farklı Bir Dil (4/B)
Durum (Canlı) Bir Varlıktır	İş hayatı... (2/B)
Durum (Ölçülebilir) Bir Varlıktır	...doğru andır. (5/B)
Duygu Bir Varlıktır	Korku ve endişeyi uzaklaştırır... (3/C)
Düşünce Bir Varlıktır	...düşünceleri dağıtır. (3/C)
Düşünce Bir Canlı Varlıktır	...sorusunu aklımızdan bile geçirmeyiz. (2/A)
Düşünce Bir Fiziksel Varlıktır	...güçlü ve zayıf yönlerinin... (4/A)
Enerji Bir Varlıktır	...pozitif enerjiyi toplar... (3/C)
Etki Bir Varlıktır	...ailesinin çok büyük etkisi vardı. (2/C)
Fırsat Bir Varlıktır	Karşıma bir fırsat çıktı... (2/B)
Firma (Canlı) Bir Varlıktır	...teknoloji firması gibi geliştirmeliyiz. (2/B)
Hayal Bir Varlıktır	İnsanların hayalleri hayallerde kalır. (5/C)

İlişki (Canlı) Bir Varlıktır	...kötü ilişkiler... (4/C)		
İlişki (Değerlendirilen) Bir Varlıktır	...doğru işler... (4/C)		
İstekler Bir Varlıktır	...istekler çok yaygındır. (2/C)		
İş (Değerlendirilebilen) Bir Varlıktır	“Hiçbir iş korkunç değildir.” (2/A)		
İş Bir Canlı Varlıktır	İş hayatı... (2/B)		
Kelime Bir Canlı Varlıktır	...garip bir ifadeyle tanıştım. (1/C)		
Kişilik Bir Canlı Varlıktır	... birçok farklı kişilik ile karşılaştım. (2/A)		
Kişilik Bir Varlıktır	...kişilik özelliklerinden bahsetmek... (2/A)		
Kişilik Özellik Bir Varlıktır	Güçlü ve zayıf yönlerinin... (4/A)		
Ritim Bir Varlıktır	...elleri ve ayakları ile ritim tutarlar. (4/A)		
Ses (Canlı) Bir Varlıktır	...sesi gelse. (5/A)		
Söz (Canlı) Bir Varlıktır	...söz vardır... (5/B)		
Strateji Canlı Bir Varlıktır	...şasırtıcı pazarlama yöntemlerimiz olmalı. (2/B)		
Şehir Bir Canlı Varlıktır	...karşımıza bambaşka bir şehir çıktı. (1/C)		
Yöntem (Etki Üreten) Bir Varlıktır	...şasırtıcı pazarlama yöntemlerimiz olmalı. (2/B)		
Zaman (Canlı) Bir Varlıktır	Bunu zaman gösterecek... (3/B)		
Zaman (Değerlendirilen) Bir Varlıktır	...doğru andır. (5/B)		
Zaman (Zehirli) Bir Varlıktır	...geçmişin zararlı toksinlerinden kurtulma... (5/B)		
Zaman Bir Varlıktır	...geçmiş geri getiremeyiz. (5/B)		
Zekâ Bir Varlıktır	...zekâ tek çeşit değildir, farklı türleri vardır. (4/A)		
Geçmiş Bir Yerdir	...geçmişte kalıyor. (6/C)		
Hayal Bir Yerdir	İnsanların hayalleri hayallerde kalır. (5/C)		
Hayat Bir Yerdir	Hepiniz hayatınızda... yaşıyorsunuzdur. (5/C)	12	4,38
Duygu Bir Yerdir	...kanunlarını karamsarlık üzerine kurmuştur. (5/C)		
Uyku (Derinliği Olan) Bir Yerdir	...uykuya dalınca... (5/C)		
Zaman Bir Yerdir	O gün çok da uzak değil. (6/C)		
Zaman Bir Yolculuktur	...bir süre sonra... (2/B)		
Hayat Bir Yolculuktur	...hayatımın dönüm noktasıdır. (4/C)		
İş Bir Yolculuktur	...iş iyi giderken... (4/C)	11	4,03
Hayat Bir Yolculuktur	Hayatım, dedemin yanında geçti. (2/B)		
Durum Bir Yolculuktur	Vazgeçmek için çok erken. (4/C)		
Yaşam Bir Yolculuktur	...yaşamaya başlarlar. (6/B)		
Statü (Yer) Bir Mekândır	...yerini kaybetmekten korkar. (2/A)		
Zaman Bir Mekândır	Gün boyu... (3/A)		
Uzmanlık Alanı Bir Mekândır	O zaman onları kendi alanlarında ne... (4/A)	10	3,66
Beceri Bir Mekândır	...beceri alanlarına göre... (4/A)		
Durum Bir Mekândır	Olaylara gerçekçi yaklaşırlar. (4/A)		
İnternet Bir Mekândır	...internete girse... (5/B)		
Hastalık Bir Düşmandır	...bu hastalıklardan korunmak... (3/A)		
Depresyon Bir Düşmandır	...depresyondan kurtulmak. (3/C)		
Enerji Bir Düşmandır	Negatif enerjiden korur. (3/C)	9	3,30
Davranış Bir Düşmandır	Oburluğu önler... (3/C)		
Duygu Bir Düşmandır	...stresten kurtulmak... (5/B)		
Beden Sevginin Kabıdır	İçimdeki Türkiyem... (1/C)		
Göz Duyguların Kabıdır	Gözlerimde tebessüm ile... (5/A)	6	2,20
Kafa Duyguların Kabıdır	Kafamızdaki düşünceler... (5/B)		
Zaman Bir Kaptır	Birkaç ay içinde... (5/C)		
Beyin Bir Makinedir	İnsan beyni işlem yapıyor. (4/B)	5	1,83
Dil Bir Araçtır	Dili ustalık ile kullanırlar. (4/A)	5	1,83
Duygu Bir Araçtır	Sevgi ve sağlıkla ilerleyin. (4/C)		
Dil Bir Binadır	...bir dilin en temel kelimeleriydi. (1/C)		
Bilgi Bir Binadır	...kanunlarını karamsarlık üzerine kurmuştur. (5/C)	5	1,83
Aile Bir Binadır	Türk Aile Yapısı (6/B)		
Toplum Bir Binadır	Aile, toplumun en küçük temel birimidir. (6/B)		
İş Bir Yüktür	Kendi işlerini başkasına yaptırır... (2/A)		
Çalışmak Bir Yüktür	...çok çalışmaktan sürekli şikâyet eder. (2/A)	4	1,46
Görevler Bir Yüktür	Mutlaka bir kişi de ev işlerinden kaçır. (6/A)		
Bilgi Bir Güçtür	...bilmek size güç kazandıracaktır. (4/C)		
Ses Bir Güçtür	...ama o ses büyüleyiciydi. (1/C)	4	1,46
Kanun (Düzenleyici) Bir Güçtür	...iyi bir aile reisidir. (6/B)		
Kelime Bir Fiziksel Bölümdür	...bir dilin en temel kelimeleriydi. (1/C)	3	1,10
Aile Toplumun Fiziksel Bölümüdür	Aile, toplumun en küçük temel birimidir. (6/B)		
Zaman Bir Kişidir	...geçmişe “Hoşça kal!” deme zamanı! (5/B)	3	1,10

Mantık Bir Sistemdir	Mantık kurallarına... (4/A)	3	1,10
Aile Bir Sistemdir	Bu bir aile toplantısıdır. (6/B)		
Beyin Bir Konteynerdir	...cümleyi beyinde tekrar ediyor. (4/B)	2	0,73
Durum Bir Konteynerdir	Her kötü olayın içinde... (4/C)		
Uzak Olmak Kötüdür	Binalar... ve renk uyumundan uzaktır. (1/C)	2	0,73
Aşağı Olan Kötüdür	Düşük IQ puanları... (4/A)		
Ekonomi Bir Sıvıdır	Ailenin ekonomik düzeyi... (2/C)	2	0,73
Kültür Bir Sıvıdır	...ile kültür düzeyi... (2/C)		
Çalışmak Bir Bitkidir	...verimli çalışırlar. (4/A)	1	0,37
Bilet Bir Canlıdır	Otobüs için “akıllı bilet”... (1/B)	1	0,37
Duygu/Düşünce Bir Fiziksel Durumdur	İlk gidişimde herkes gibi bocaladım. (2/B)	1	0,37
Zaman Bir Hareketdir	...en az 4-5 saat geçmelidir. (3/A)	1	0,37
Fırsat Bir Kapıdır	Allah bir kapıyı kapatırsa, ötekini açar. (5/B)	1	0,37
Duygu (Mekânsal) Bir Konumdur	...çok yalnız kaldım. (2/B)	1	0,37
İlişki (Resmi) Bir Kurumdur	...komşuluk müessesesi... (6/C)	1	0,37
Ahlaki Değer Bir Olgudur	...vicdan muhasebesi yapmaya... (5/B)	1	0,37
Zihin Bir Ölçüdür	Günümüzde IQ...ölçüt değil. (4/A)	1	0,37
Anlar (Bütün Alana Ait) Bir Parçadır	...son ana kadar... (2/B)	1	0,37
Zaman Bir Rakiptir	...zamanla yarışarak... (6/A)	1	0,37
Yorgunluk Bir Yiyecektir	Ancak bu tatlı bir yorgunluk. (1/B)	1	0,37
Başarı Yukarıdadır	Çok hızlı yükseliyorsanız... (5/C)	1	0,37
İstanbul Bir Yuva'dır	İstanbul... Burası benim yeni yuvam. (1/C)	1	0,37
Toplam		273	100

Tablo 3'teki bulgulara göre veri kaynağını oluşturan okuma bölümündeki metinlerden toplam 273 metaforik ifadenin tespit edilmiştir. Bu metaforik ifadelerin dayandığı kavramsal metaforlar, frekans ve yüzdelik değerler açısından ele alındığında bunların büyük bir bölümünün “nesne” kaynak alanı üzerinden kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Bu nedenle, “nesne” kaynak alanına ait metaforlar, 118 frekans değeri ile tüm metaforların yüzde 43,22'sini oluşturmaktadır. Bu bulgular neticesinde soyut kavramlara somut, net tanımlı ve işlevsel nesneler aracılığıyla anlam yüklenme eğiliminin güçlü olduğunu söylenebilir. “Nesne” kaynak alanından sonra 55 frekans değeri ve yüzde 20,15 ile “varlık” kaynak alanı izlemektedir. Bu durum, aile, düşünce, duygu, zaman ve kişilik gibi kavramların, özellikle canlılık, değer veya varlık nitelikleri ile metinlerde yer ettiği anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra kavramsal alanlara incelendiğinde, “yer” (f=12 / 4,39%), “yolculuk” (f=11 / 4,03%), “mekân” (f=10 / 3,66%) ve “düşman” (f=9 / 3,30%) metaforlarının orta düzeyde frekansa sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgular; zaman, yaşam, duygu ve durum gibi kavramların süreç, konumlandırma ve mücadele bağlamında yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Biraz daha düşük sıklıkta kullanılan kavramsal metaforlar arasında “kap” (f=6 / 2,20%), “makine”, “araç” ve “bina” (f=5 / 1,83%), “yük” (f=4 / 1,46%) ve “güç” (f=4 / 1,46%) metaforları bulunmaktadır. Bu metaforlar kavramların işlevsellik, ulaşılabilirlik, organizasyon ve etki yaratma ile ilişkili olduğunu göstermektedir. “fiziksel bölüm”, “kişi” ve “sistem” metaforlarının frekansı ise f=3 (1,10%) ile sınırlıdır. “konteyner”, “kötü” ve “sıvı” (f=2 / 0,73%) ile “bitki”, “canlı”, “durum”, “hareket”, “kapı”, “konum”, “olgu”, “ölçü”, “parça”, “rakip”, “yiycek”, “yukarı” ve “yuva” (f=1 / 0,37%) metaforları ise en düşük frekans değeri ile yer almaktadır.

Mevcut çalışmanın analizi neticesinde ayrıca kaynak alanlarının hedef alan eşleşme oranına yönelik bulgular da tespit edilmiştir. Kaynak alan hedef alan eşleşme oranlarına ait bulgular ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 4
Kaynak Alanların Eşleştiği Hedef Alanlar ve Oranlarına Yönelik Bulgular

Kaynak Alan	Hedef Alan	f	%
Nesne	Aile, Alışkanlık, Başarı, Beceri, Bilgi, Bilim, Çare, Çocukluk, Davranış, Değer, Deneyim, Destek, Dil, Durum, Duygu, Emek, Etki, Fırsat, Fikir, Güç, Hastalık, Hata, Hayal, Hayat, Hedef, Hikâye, İletişim, İlişki, İş, Karar, Kelime, Kişilik, Kural, Meslek, Plan, Puan, Sağlık, Söz, Şans, Şikâyet, Vakit, Yaşantı, Zaman, Zihin	44	33,09
Varlık	Aile, Anı, Bilgi, Bilim, Dil, Durum, Duygu, Düşünce, Enerji, Etki, Fırsat, Firma, Hayal, İlişki, İstek, İş, Kelime, Kişilik, Ritim, Ses, Söz, Strateji, Şehir, Yöntem, Zaman	25	18,81
Mekân	Statü, Zaman, Uzmanlık Alanı, Beceri, Durum, İnternet	6	4,52
Yer	Geçmiş, Hayal, Hayat, Duygu, Uyku, Zaman	6	4,52
Düşman	Hastalık, Depresyon, Enerji, Davranış, Duygu	5	3,76
Bina	Dil, Bilgi, Aile, Toplum	4	3,01
Kap	Beden, Gözler, Kafa, Zaman	4	3,01
Yolculuk	Zaman, Hayat / Yaşam, İş, Durum	4	3,01
Güç	Bilgi, Kanun, Ses	3	2,26
Yük	İş, Çalışmak, Görev	3	2,26
Araç	Dil, Duygu	2	1,50
Fiziksel Bölüm	Aile, Kelime	2	1,50
Fiziksel Durum	Duygu, Düşünce	2	1,50
Konteyner	Beyin, Durum	2	1,50
Kötü	Uzak Olmak, Aşağı Olan	2	1,50
Sıvı	Ekonomi, Kültür	2	1,50
Sistem	Aile, Mantık	2	1,50
Makine	Beyin	1	0,75
Kişi	Zaman	1	0,75
Bitki	Çalışmak	1	0,75
Canlı	Bilet	1	0,75
Hareket	Zaman	1	0,75
Kapı	Fırsat	1	0,75
Konum	Duygu	1	0,75
Kurum	İlişki	1	0,75
Olgu	Ahlaki Değer	1	0,75
Ölçü	Zihin	1	0,75
Parça	Anlar	1	0,75
Rakip	Zaman	1	0,75
Yiyecek	Yorgunluk	1	0,75
Yukarı	Başarı	1	0,75
Yuva	İstanbul (Şehir)	1	0,75
Toplam		133	100

Tablo 4’te veri kaynağının analizi neticesinde ulaşılan kavramsal metaforların kaynak alanları ve bunların eşleştiği hedef alanlar yer almaktadır. Buna göre kavramsallaşmanın en yoğun olduğu kaynak alanın f=44 / %33,09 oranıyla “nesne” kavramı kapsamında gerçekleştiği görülmüştür. Bunun yanı sıra kavramsallaşmanın yoğun olduğu bir diğer kavram da f=25 / %18,81 ile “varlık” olarak karşımıza çıkmıştır. Ayrıca “mekân”, “yer” kavramları f=6 / %4,52; “düşman” kavramı f=5 / %3,76, “bina”, “kap”, “yolculuk” kavramları f=4 / %3,01, “güç”, “yük” kavramları f=3 / %2,26 ve “araç”, “fiziksel bölüm”, “fiziksel durum”,

“konteyner”, “kötü”, “sıvı”, “sistem”, kavramları da $f=2$ / %1,50 oranlarıyla bir kaynak alanın eşleştiği birden fazla hedef alan arasında yer almıştır. Son olarak “makine”, “kişi”, “bitki”, “canlı”, “hareket”, “kapı”, “konum”, “kurum”, “olgu”, “ölçü”, “parça”, “rakip”, “yiyecek”, “yukarı” ve “yuva” kaynak alanları ise sadece bir hedef alanla eşleşerek $f=1$ / %0,75 oranıyla en az değere sahip kaynak alanlar olmuştur.

Son olarak araştırma analizi ile ulaşılan bulgular arasında kaynak alanlarla eşleşen hedef alanların sıklık oranları da tespit edilmiş olup elde edilen bu bulgular frekans ve yüzdelik oranlarıyla birlikte aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 5

Veri Kaynağında Belirlenen Hedef Alanların Sıklık Oranlarına Yönelik Bulgular

Hedef Kavram	f
Zaman	9
Duygu	7
Aile, Durum	5
Bilgi, Dil, İş	4
Fırsat, Hayal, Hayat, İlişki, Kelime	3
Başarı, Beceri, Beyin, Bilim, Çalışmak, Davranış, Düşünce, Enerji, Etki, Hastalık, Kişilik, Ses, Söz, Şehir, Zihin	2
Ahlaki Değer, Alışkanlık, Anı, An, Aşağı Olan, Beden, Bilet, Çare, Çocukluk, Değer, Deneyim, Depresyon, Destek, Ekonomi, Emek, Fikir, Firma, Geçmiş, Görev, Gözler, Güç, Hata, Hedef, Hikâye, İletişim, İnternet, İstek, Kafa, Kanun, Karar, Kural, Kültür, Mantık, Meslek, Plan, Puan, Ritim, Sağlık, Statü, Strateji, Şans, Şikâyet, Toplum, Uyku, Uzak Olmak, Uzmanlık Alanı, Vakit, Yaşantı, Yorgunluk, Yöntem	1

Yukarıdaki tabloda yer alan verilere göre “zaman” ($f=9$) hedef kavramı, kavramsallaşma sürecindeki en yüksek frekans değerine sahiptir. Bunu izleyen diğer hedef kavramlar ise “duygu” ($f=7$), “aile”, “durum” ($f=5$); “bilgi”, “dil”, “iş” ($f=4$); “fırsat”, “hayal”, “hayat”, “ilişki”, “kelime” ($f=3$); “başarı”, “beceri”, “beyin”, “bilim”, “çalışmak”, “davranış”, “düşünce”, “enerji”, “etki”, “hastalık”, “kişilik”, “ses”, “söz”, “şehir”, “zihin” ($f=2$); “ahlaki değer”, “alışkanlık”, “anı”, “an”, “aşağı olan”, “beden”, “bilet”, “çare”, “çocukluk”, “değer”, “deneyim”, “depresyon”, “destek”, “ekonomi”, “emek”, “fikir”, “firma”, “geçmiş”, “görev”, “gözler”, “güç”, “hata”, “hedef”, “hikâye”, “iletişim”, “internet”, “istek”, “kafa”, “kanun”, “karar”, “kural”, “kültür”, “mantık”, “meslek”, “plan”, “puan”, “ritim”, “sağlık”, “statü”, “strateji”, “şans”, “şikâyet”, “toplum”, “uyku”, “uzak olmak”, “uzmanlık alanı”, “vakit”, “yaşantı”, “yorgunluk”, “yöntem” ($f=1$) şeklinde belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metaforların yeri sorgulanmış ve bunun için de İstanbul Yabancılar için Türkçe B1 Ders Kitabı MIPVU prosedürüne dayalı olarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Bunun yanı sıra elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiş ve betimsel analizden elde edilen metaforik ifadelerin oluşturduğu kavramsal metaforlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda veri kaynağının okuma bölümlerinden toplam 273 metaforik ifade saptanmış olup bunlardan 118 tanesinin (%43,22) içerik analizi neticesinde “nesne” kaynak alandan hareketle oluştuğu görülmüştür. Yüzdelik oranı yüksek bir diğer kaynak kavram ise “varlık”tır ($f=55$ / %20,15). Aksan ve Demirhan da “kısmet

aramak / bulmak” metaforik ifadesinde soyut kavram olarak “kısmet”in bir “nesne” ya da “varlık” olarak somutlaştırıldığını ve kavranmasının mümkün kılındığını tespit etmişlerdir (2023, s. 141). Benzer bir diğer çalışmada da “mutluluk” kavramının “nesne” kavramıyla eşleştiği sonucuna ulaşılmıştır (Kalin Sali, 2022, s. 84). Dolayısıyla mevcut çalışmanın bulgusunun literatürde benzer karşılık bulduğu söylenebilir. Bunların dışında “yer”, “yolculuk”, “mekân”, “düşman”, “kap”, “makine”, “araç”, “bina”, “yük”, “güç”, “fiziksel bölüm”, “kişi”, “sistem”, “konteyner”, “kötü”, “sıvı”, “bitki”, “canlı”, “fiziksel durum”, “konum”, “kurum”, “olgu”, “ölçü”, “parça”, “rakip”, “yiyecek”, “yukarı”, “yuva” şeklindeki frekans değeri ve yüzdelik oranı daha düşük olan kavramlar da tespitler arasındadır. Ancak bu kavramların kavramsal metaforlar üzerine yapılmış farklı çalışmalarda da belirlenmiş olduğu görülmektedir. Örneğin çalışma kapsamında ulaşılan “Aşağı olan kötüdür” ve “Başarı yukarıdadır” şeklindeki kavramsal metaforlara benzer olarak Lakoff’un (2008, s. 35) çalışmasında da “Buradan sonra her şey yokuş aşağı” ifadesinin belli durumda “işin daha kolaylaşması” belli durumda ise “daha da kötüye gitmesi” yani “Aşağı kötüdür” anlamına geldiği vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra “Korku (bir mücadelede) rakiptir”, “Korku bir kapta sıvıdır”, “Korku bir düşmandır”, “Korku bir yüküdür”, “Duygular güçtür”, “Aşk yolculuktur”, “Korku bitkidir” gibi literatürdeki çalışmalarda mevcut çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik gösteren kavramsal metaforlardan söz etmek mümkündür (Ansah, 2011; Dinçer, 2017; Esenova, 2011; Kövecses, 2000; Lakoff & Johnson, 1980).

Araştırma kapsamında ulaşılan bir diğer sonuç da oluşan hedef kavramlar üzerine olup frekans değeri ve yüzdelik oranı en yüksek ($f=9$) “zaman” kavramının yer aldığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra “duygu”, “aile”, “durum”, “bilgi”, “dil”, “iş” hedef kavramları da frekansı tekrarlanan ifadeler olarak belirlenmiştir. Ayrıca Golfam ve arkadaşları (2019, s. 47) çalışmalarında sekiz “zaman” kavramının oluşturduğu sık kullanılan kavramsal metaforu incelemiş olup bunlar; “Zaman paradır”, “Zaman bir kaynaktır”, “Zaman hareket eden bir varlıktır”, “Zaman içerisinden geçtiğimiz bir manzaradır”, “Zaman bir kaptır”, “Zaman değiştiricidir”, “Zaman takipçidir” ve “Zaman yaşayan bir varlıktır”. Buradaki dikkat çekici nokta mevcut çalışmada “zaman” ile ilgili tespit edilen kavramsal metaforların (zaman=nesne varlık, mekân, yer, kap, kişi, hareket) büyük oranda örtüşmesidir.

Sonuç olarak bir dilde metaforların yeri göz önüne alındığında kavramsal metaforun sistematik yapısı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin bu yapıdaki kelime veya kelime gruplarını anlamaları, yorumlamaları veya üretmelerine yönelik fayda sağlayabilir. Alan yazınında bunu destekler nitelikte yapılan çalışmalar yer almakta olup öğrenciler açısından yabancı bir dili öğrenirken kavramsal metaforun yapısına hâkim olmanın o dili öğrenmeyi destekleyen bir araç olduğu ve dili içselleştirmeyi sağlayarak öğrenmede önemli rol oynayabileceği belirtilmiştir (Niemeier, 2004, s. 112; Tsitoura, 2022). Tüm bunlardan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kavramsal metaforun sistematik yapısının gerek ders materyallerine gerekse öğretim sürecine bir araç olarak adapte edilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1978). *Anlambilim ve Türk anlambilimi (Ana çizgileriyle)*. Erol Ofset.
- Aksan, M. ve Demirhan, U. U. (2023). Neye niyet neye kısmet: Ödül ve ceza kavramlaştırmaları. Y. Aksan, E. Arıca Akkök ve M. Aksan (Ed.), *Kavramsal metafor ve metonimi üzerine uygulamalar* içinde (ss. 131-147). Toros Üniversitesi Yayınları.
- Al Viyani, V., Anita, & Suaidi, A. (2023). An analysis of conceptual metaphor use in English textbooks of senior high school. In *Proceedings of the CELTI Conference on English Language Teaching* (Vol. 3, pp. 878-898).
- Altıkulaçoğlu, S. (2010). Yabancı dil sınıflarında eşdizimli sözcük öğretimi ve anadilinin rolü. *Dil Dergisi*, (148), 37-52.
- Ansah, G. N. (2011). *Metaphor and bilingual cognition: The case of Akan and English in Ghana* [Doctoral dissertation]. Lancaster University.
- Bölükbaş, F., Gedik, E., Keskin F., Tokgöz-Utku, H., Ünsal-Rey, G., Özenç, F., Gönültaş, G., Göçen-Özdemirel, G., Yavuz, S., Şimşek, İ. D., Alaca-Sarı, S. ve Yusufoglu, S. (2023). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı (B1)*. F. Bölükbaş, M. Y. Yalçın ve F. Keskin (Ed.). Kültür Sanat Basımevi.
- Brown, H. D. (2000). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy* (2nd ed.). Pearson Longman.
- Çakır, İ. (2015). Instructional materials commonly employed by foreign language teachers at elementary schools. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8(1), 69-82.
- Dinçer, A. (2017). Korku: Dili, kavramlaşması, kültürel boyutu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 769-798.
- Esenova, O. (2011). *Metaphorical conceptualisation of anger, fear and sadness in English* [Doctoral dissertation]. Lulea University of Technology.
- Golfam, A., Ghorbanpour, A., & Mahdipour, N. (2019). A comparative study of the conceptual metaphors of time in Persian and English. *Journal of Applied Studies in Language*, 3(1), 43-55.
- Göçen, G. ve Okur, A. (2016). Frequency and extensiveness of words in Turkish textbooks for foreigners. *Milli Eğitim*, (210), 448-476.
- Gökçe, Ö. (2020). *Korece ve Türkçe mutluluk ve üzüntü metaforlarındaki benzerlik ve farklılıklar* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kalin Sali, M. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders materyalindeki kavramsal metaforların tespitine yönelik bir çalışma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 77-93.
- Kalin Sali, M. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kavramsal metafor kuramına dayalı metafor öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Karadüz, A. (2009). Sözlük, sözcük anlamı ve öğrenme üzerine. *Turkish Studies*, 4(4), 636-649.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel.
- Kövecses, Z. (2000). The scope of metaphor. A. Barcelona (Ed.), In *Metaphor and metonymy at the crossroads* (pp. 79-92). De Gruyter.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford University Press.
- Lakoff, G. (1987). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (2008). The neural theory of metaphor. In R. W. Gibbs (Ed.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (pp. 17-38). Cambridge University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to western thought*. Basic Books.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). *Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil* (G. Y. Demir, Çev.). İthaki.
- Lee, Y. ve Arıca Akkök, E. (2023). Yabancılar Türkçe boyut sıfatlarının öğretime ilişkin bir öneri. Y. Aksan, E. Arıca Akkök ve M. Aksan (Ed.), *Kavramsal metafor ve metonimi üzerine uygulamalar içinde* (ss. 95-114). Toros Üniversitesi Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme, Değerlendirme (Tamamlayıcı Cilt)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Niemeier, S. (2004). Linguistic and cultural relativity reconsidered for the language classroom. In M. Achard & S. Niemeier (Ed.), *Cognitive linguistics, second language acquisition, and foreign language teaching* (pp. 95-118). Mouton de Gruyter.
- Öztürk, B. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimi. E. Aktaş ve V. Halitoğlu (Ed.), *Etkinlik temelli yabancı dil olarak Türkçe öğretimi içinde* (ss. 79-96). Nobel.
- Patton, M. Q. (2018). *Qualitative research and evaluation methods* (4th ed.). Pegem Akademi.
- Pelto, P. J., & Pelto, G. H. (1978). *Anthropological research: The structure of inquiry*. Cambridge University Press.
- Philip, G. (2017). Conventional and novel metaphors in language. E. Semino & Z. Demjén (Ed.), In *The Routledge handbook of metaphor and language* (pp. 219-232). Routledge.
- Richards, I. A. (1965). *The philosophy of rhetoric*. Oxford University Press.
- Ricoeur, P. (1976). *Interpretation theory: Discourse and the surplus of meaning*. Texas Christian University Press.

- Steen, G. J., Dorst, A. G., Herrmann, J. B., Kaal, A. A., Krennmayr, T., & Pasma, T. (2010). *A method for linguistic metaphor identification: From MIP to MIPVU* (Vol. 14). John Benjamins.
- Tsitoura, M. (2022). Conceptual metaphor theory in English language teaching: Developing EFL learners' metaphor awareness. *Selected Papers on Theoretical and Applied Linguistics*, (24), 804-817.
- Tüfekçioğlu, B. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük öğretimi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Kuramlar, yöntemler, beceriler, uygulamalar içinde* (ss. 267-287). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldırım, E. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe sürecinde mecazlar* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Yıldız, D. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller ve nitelik. E. Aktaş ve V. Halitoğlu (Ed.), *Etkinlik temelli yabancı dil olarak Türkçe öğretimi içinde* (ss. 261-277). Nobel.

Makaleye Katkı Oranı Beyanı (Declaration of Contribution to the Article): 1. yazar katkı oranı (1. Author contribution rate): %50 2. yazar katkı oranı (2. Author contribution rate): %50
Çıkar Çatışması Beyanı (Conflict of Interest Statement): Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur. <i>There is no conflict of interest among the researchers.</i>
Etik Beyanı (Ethics Statement): Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu, “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapılmadığını ve etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz. <i>We declare that in this study, the rules specified in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” have been complied with, no action has been taken based on “Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics”, and all responsibility for ethical violations belongs to the article authors.</i>
Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı (Statement of Financial Support or Gratitude): Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır. <i>No financial support was received from any institution for this study.</i>
Etik Kurul İzni Beyanı (Ethics Committee Permission Statement): Araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir. <i>The research does not require ethics committee approval.</i>
Veri Kullanılabilirliği Beyanı (Data Availability Statement): Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir. <i>Data generated or analyzed during this study are available from the authors upon request.</i>
Yapay Zekâ Kullanımı Beyanı (Statement on Use of Artificial Intelligence): Yazma yardımı için yapay zekânın kullanılmadığını beyan ederiz. <i>We declare that artificial intelligence is not used for writing assistance.</i>
Telif Hakları Beyanı (Copyright Statement): Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisinde yayımlanan çalışmalar Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. <i>Studies published in the International Journal of Turkish Language Teaching Research are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.</i>

Extended Abstract

This study investigates the role of metaphors in teaching Turkish as a foreign language by adopting the theoretical framework of Conceptual Metaphor Theory (CMT). The research is grounded in the assumption that language is not merely a system of grammatical rules and lexical items but also a reflection of the cognitive and cultural structures shaping speakers’ perception of the world. Following Lakoff and Johnson’s seminal work, metaphors are viewed not as ornamental linguistic devices, as traditionally argued, but as fundamental cognitive tools that enable individuals to conceptualize abstract domains through more concrete and experiential ones. Within this framework, the study aims to determine how metaphorical expressions are distributed in a widely used Turkish textbook for foreign learners and what kinds of conceptual mappings these expressions generate.

Vocabulary instruction is a central component of foreign language teaching, as lexical items permeate every language skill. However, prior research suggests that metaphors -despite their prevalence in natural language- are often overlooked in instructional materials. Although many textbooks contain metaphorical expressions, these expressions are generally not

addressed systematically, and learners are expected to acquire them incidentally. This situation is partly attributed to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), which approaches metaphor more as a stylistic or rhetorical element, thereby contributing to the neglect of metaphors in instructional design. The present study highlights the limitations of the classical metaphor approach reflected in such frameworks and contrasts it with the contemporary cognitive approach, which regards metaphor as an essential mechanism of human thought.

A qualitative research design was adopted. Document analysis was employed as the primary data collection tool, and purposeful sampling was used to select the material. The dataset consists of all reading texts in the textbook *Yeni İstanbul Yabancılar için Türkçe B1*, a popular instructional resource for teaching Turkish to foreigners. Metaphorical expressions were identified using the internationally recognized Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit (MIPVU), ensuring systematic and replicable identification. After the descriptive analysis phase, the identified metaphorical expressions were categorized through content analysis to derive their underlying conceptual metaphors. To enhance reliability, two researchers independently analyzed the texts, and only the metaphors on which both agreed were included.

The analysis yielded 273 metaphorical expressions across 18 reading texts. These expressions were grouped into conceptual metaphors based on their source domains. The findings revealed that the most frequent source domain was “object”, with 118 instances (43.22%), indicating a strong tendency to conceptualize abstract notions as concrete entities. Concepts such as family, habit, success, skill, knowledge, emotion, time, and life were often metaphorically framed as manipulable or measurable objects. The second most common source domain was “entity/living being”, comprising 55 metaphors (20.15%), followed by others such as “place,” “journey,” “space,” “enemy,” and “container.” Although less frequent, several metaphors mapped abstract notions onto domains such as machine, tool, burden, power, system, fluid, plant, food, and home-categories well-attested in the cognitive linguistics literature.

The study also examined source-target domain correspondences. The object domain was mapped onto 44 different target concepts, revealing its centrality in the textbook’s metaphorical structure. The entity domain was matched with 25 different target concepts. Less frequent source domains were associated with only one or a few target domains. This distribution suggests that the textbook relies heavily on somatization and concretization strategies when presenting abstract content, a characteristic feature of metaphorical cognition.

Regarding target domains, the most frequently metaphORIZED concept was “time”, with a frequency of 9. This was followed by “emotion” (7), “family” and “situation” (5 each), and “knowledge,” “language,” and “work” (4 each). The prominence of time-related metaphors aligns with global cognitive linguistic findings demonstrating that time is universally conceptualized through a wide range of metaphorical mappings, such as object, container, path, and living being. The study’s findings show similar diversity, as time appeared metaphorically as an object, an entity, a place, a journey, a container, and a person. Other

recurrent target domains -emotion, family, life, and knowledge- likewise reflect the central abstract categories learners encounter at the B1 proficiency level.

Overall, the results are consistent with the broader metaphor literature. Previous studies, including those by Aksan & Demirhan and Kalin Sali, have shown that abstract notions such as “kısmet” or “happiness” are often conceptualized through object and entity metaphors. Similarly, Lakoff and Johnson’s taxonomy of metaphors for time, emotions, actions, and life correspond closely with the conceptual metaphors identified in this textbook. The alignment between the current findings and established cognitive linguistic research suggests that the metaphors embedded in Turkish instructional materials reflect universal conceptualization patterns, while also projecting culture-specific nuances.

The study underscores the pedagogical importance of metaphors in foreign language teaching. The pervasive presence of metaphors in textbook discourse demonstrates that metaphors are not merely decorative but serve as cognitive scaffolding for understanding abstract concepts. Systematically incorporating conceptual metaphors into instructional practices may facilitate learners’ comprehension, retention, and ability to produce metaphorical expressions in the target language. Furthermore, explicit teaching of metaphors can strengthen the language - culture link, enabling learners to grasp cultural meanings encoded in metaphorical patterns. Based on these findings, it is recommended that designers of teaching materials and instructors integrate metaphor- based activities-particularly from B1 level and above to support the development of deeper semantic and cultural competence.